

42
MARS
MAART

Tax Audit & Accountancy

✓ **Belgian Fairness Tax: a comparison with the U.S. Alternative Minimum Tax**

- ✓ **Kwaliteitsbeoordelingscriteria voor de commissaris / Critères pour évaluer la qualité du commissaire**
- ✓ **Nouvelle disposition générale anti-abus – réflexions sur la compétence du SDA**
- ✓ **Bespreking eerste revisorale verslagen single audit**
- ✓ **Tijdig signaleren van Business Failure & Fraud**

Sommaire / Inhoud

Forum van de Voorzitter van het IBR Nieuwe informatietechnologieën, e-business en nieuwe economie: impact op het beroep van bedrijfsrevisor <i>Tribune du Président de l'IRE</i> <i>Nouvelles technologie de l'information, e-business et nouvelle économie : impact sur la profession du réviseur d'entreprises</i>	01
Rondetafelgesprek – De criteria om de kwaliteit van een bedrijfsrevisor te beoordelen en een commissaris te selecteren <i>Table ronde – Les critères pour évaluer la qualité d'un réviseur d'entreprises et sélectionner le commissaire</i>	06
La nouvelle disposition générale anti-abus et la sécurité juridique – Réflexions sur la compétence du SDA	11
Rondetafel: gesprek omtrent de eerste revisorale verslagen <i>single audit</i>	19
The Belgian Fairness Tax: A comparison with the U.S. Alternative Minimum Tax	25
Tijdig signaleren van <i>Business Failure & Fraud</i>	34
Het woord van de Hoofdredacteur Zogenaamde interne meerwaarden voortaan belastbaar? <i>Le mot du Rédacteur en chef</i> <i>Les plus-values dites internes désormais imposables ?</i>	39
Samenvattingen van op de ICCI website gepubliceerde belangrijkste adviezen van december 2013, januari en februari 2014 <i>Résumés des principaux avis publiés sur le site internet de l'ICCI en décembre 2013, janvier et février 2014</i>	43
IBR-Berichten <i>Info IRE</i>	49
Werkzaamheden van de Raad <i>Travaux du Conseil</i>	49
Mededelingen, omzendbrieven en adviezen gericht aan de bedrijfsrevisoren <i>Communications, circulaires et avis adressés aux réviseurs d'entreprises</i>	53
Wijzigingen in het register december 2013, januari en februari 2014 <i>Modifications apportées au registre en décembre 2013, janvier et février 2014</i>	54
IBR-Evenementen <i>Événements IRE</i>	55
Nieuws in het kort <i>Actualités en bref</i>	60

TAX AUDIT & ACCOUNTANCY

Revue bimensuelle du Centre d'Information du Révisoriat d'entreprises (ICCI)
Abréviation recommandée : TAA
Bureau de dépôt : Bruges

Tweemaandelijks tijdschrift van het Informatiecentrum voor het Bedrijfsrevisoraat (ICCI)
Aanbevolen afkorting: TAA
Afgiftekantoor: Brugge

COMITE DE REDACTION REDACTIECOMITÉ

P.P. Berger
D. Breesch
Th. Carlier
M. De Wolf (Hoofdredacteur/Rédacteur en chef)
D. Kroes
P. Minne
D. Schockaert
D. Smets
Y. Stempniewsky
C. Van der Elst

SECRETARIAT DE REDACTION REDACTIESECRETARIAAT

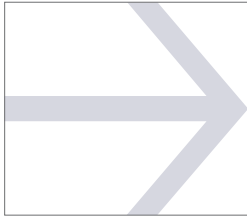
ICCI
E. Vanderstappen, D. Smida et/en S. De Blauwe
Bd. E. Jacquainlaan 135
1000 Brussel - Bruxelles

EDITEUR RESPONSABLE VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

P.P. Berger
Bd. E. Jacquainlaan 135
1000 Bruxelles - Brussel

IMPRIME PAR GEDRUKT DOOR

die Keure/la Charte
Business & Economics
Brugge

Tijdig signaleren van *Business Failure & Fraud*

Evert-Jan LAMMERS
Partner bij TRIFORENSIC
Voorzitter van European
Rating House
Ondervoorzitter van de
nationale beroepsfederatie van
forensic auditors IFA
Executive professor Forensic
Auditing aan de Antwerp
Management School

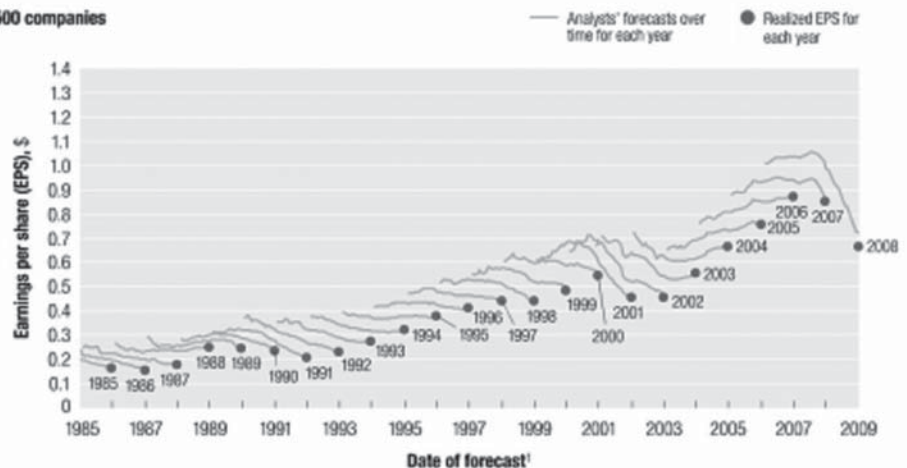
Inleiding

Business Failure betreft een situatie van betalingsuitstel, faillissement, of zware ingrepen zoals *asset stripping*, gedwongen herkapitalisatie, *turn around* of gedwongen overname, waarbij sprake is van een substantiële correctie van de beurskoers van het bedrijf². Ook kan er een zware fraude aan de basis liggen. Het corporate governance systeem rond een grote onderneming moet hiervoor tijdig waarschuwen. In dit artikel kijken we naar de betekenis van revisorenkantoren, kredietratingbureaus en

credit scoring modellen voor dergelijke waarschuwingen.

De geloofwaardigheid van CEO's en beursanalisten is beperkt als het gaat om het rapporteren over de verwachte bedrijfsresultaten. Zo toont een onderzoek van McKinsey in de VS inzake S&P500 bedrijven dat "*analysts were typically over-optimistic, slow to revise their forecasts to reflect new economic conditions, and prone to making increasingly inaccurate forecasts when economic growth declined*". In 20 van de 24 jaren (83 %) waren hun voorspellingen te optimistisch³ (Figuur 1).

S&P 500 companies

¹ Monthly forecasts.

Source: Thomson Reuters I/B/E/S Global Aggregates; McKinsey analysis

Figuur 1: *Monthly forecasts by analysts* 1985-2008

Ook CEO's stellen trends meestal gunstiger voor dan ze werkelijk zijn (Figuur 2). Daarom zoeken aandeelhouders en andere stakeholders aanvullende zekerheid door bedrijfsrevisoren en kredietratingbureaus. Voor deze dienstverleners gelden specifieke regels voor de onafhankelijkheid van

het kantoor en voor de kwaliteit van hun analyse. Kredietratingbureaus moeten waarschuwen voor *default risk*⁴. Bedrijfsrevisoren moeten waarschuwen voor continuïteitsrisico's⁵ en tevens bevestigen dat de jaarrekening geen materiële fouten of fraude bevat⁶.

1 Dit artikel verscheen eerder in aangepaste vorm als 'Early warning for business failure' in *Kredit & Rating Praxis* 2013/3. Bundesverband der Ratinganalysten und Ratingadvisor, juni 2013 http://www.triforensic.be/uploads/documents/lammers_article_krp_18062013.pdf.

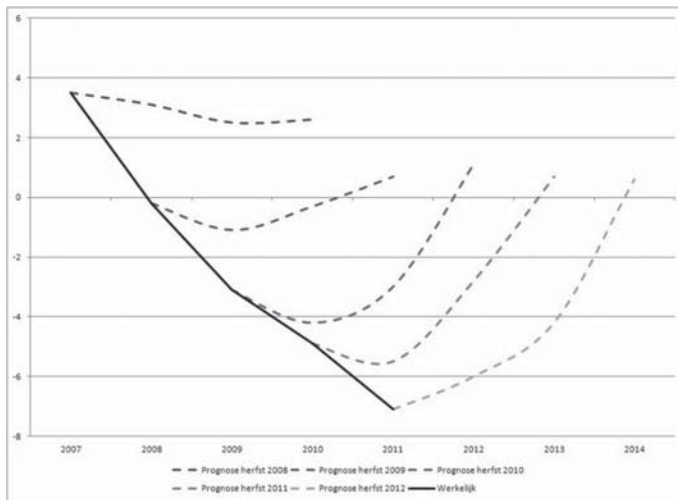
2 Alternatieve definitie van *Business Failure*: "... either a formal bankruptcy, as a result of which the failing company ceases to exist in its current form, or a business distress situation indicated by a drop in market share value by more than 50 % over a period of one month", wordt gehanteerd in: L. BOLLEN, G. MERTENS, R. MELUWISSEN, J. VAN RAAK and C. SCHELLEMAN, "Classification and Analysis of Major European Business Failures", Maastricht Accounting, Auditing and Information Management Research Center (MARC) van de Universiteit van Maastricht, en de Rotterdam School of Management van de Erasmus Universiteit Rotterdam, oktober 2005.

3 McKinsey Quarterly, april 2010, https://www.mckinsey-quarterly.com/Equity_analysts_Still_too_bullish_2565.

4 [http://en.wikipedia.org/wiki/Default_\(finance\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Default_(finance)).

5 *The auditor has a responsibility to evaluate whether there is a substantial doubt about the entity's ability to continue as a going concern*, in: International Standards on Auditing (ISA) Nr. 570, "Going Concern", 2010, <http://www.ifac.org/sites/default/files/downloads/a031-2010-iaasb-handbook-isa-570.pdf>.

6 *An auditor conducting an audit in accordance with ISAs is responsible for obtaining reasonable assurance that the financial statements taken as a whole are free from material misstatement, whether caused by fraud or error*, in: International Standards on Auditing (ISA) Nr. 240 "The auditor's responsibilities relating to fraud in an audit of financial statements", 2009, <http://www.ifac.org/sites/default/files/downloads/a012-2010-iaasb-handbook-isa-240.pdf>.

Figuur 2: *What CEO's say and the truth*

Kredietratingbureaus

De betrouwbaarheid van kredietratings en credit scores wordt meestal weergegeven via de Lorenz-curve⁷. Zo rapporteert Standard & Poor's de volgende Lorenz-curve voor de periode 1981-2011⁸ (Figuur 3).

De curve toont dat S&P voor 63 % van de *defaults* in de rapportageperiode niet had gewaarschuwd middels een CCC/C-grade⁹. Het analysemodel blijkt de volgende foutmarges te hebben:

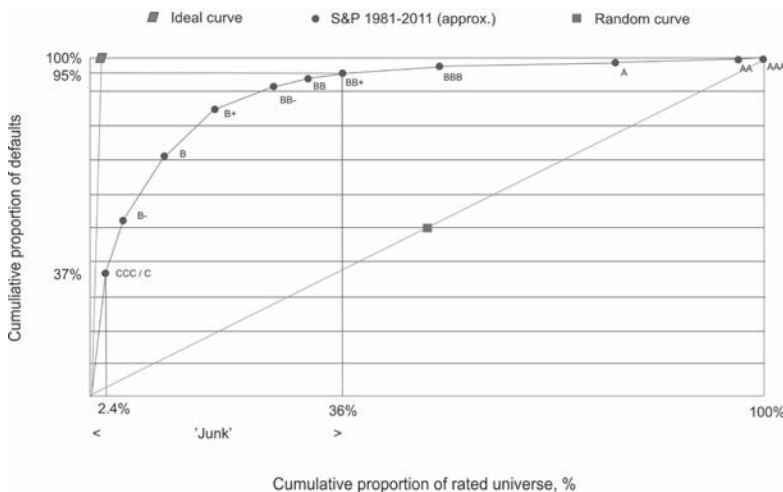
- *Non-Detection Error*: 63 % (ten onrechte niet gewaarschuwd middels een CCC/C-grade).
- *False-Discovery Error*: 74 % (onnodig gewaarschuwd, als % van de CCC/C-grades).

Dat zijn geen geringe foutmarges. De bekendste publieke waarschuwing van S&P is echter niet de CCC/C-grade maar de *Junk*-status. S&P bestempelde 36 % van alle bedrijven als *Junk*, terwijl slechts 1,7 % van alle bedrijven effectief in *default* ging¹⁰. Dat is té voorzichtig. Van de *defaults* bevindt 95 % zich in deze *Junk*-groep (verticale as) maar dat gaat

dus ten koste van een *False-Discovery Error*: ruim een derde van *alle* bedrijven in de populatie is onnodig als *Junk* gelabeld¹¹.

Helaas publiceren de andere kredietratingbureaus onvoldoende informatie om een analyse van de betrouwbaarheid van hun analysemodel toe te laten. In elk geval publiceerde geen van de overige onderzochte bureaus de benodigde informatie op zijn website: Moody's¹², Fitch¹³, Coface¹⁴, Creditreform¹⁵ en URA¹⁶. Ik heb echter geen reden om aan te nemen dat hun prestaties betekenisvol afwijken van die van S&P.

De meeste kredietratingbureaus publiceren wel hun Gini-coëfficiënt. Meestal schommelt die tussen de 65 %-85 %. De Gini-coëfficiënt is een ondoorzichtig concept¹⁷ dat bij kredietratingbureaus gunstig wordt beïnvloed door de lage fractie bedrijven die werkelijk in *default* gaan (1,7 %). Zo rapporteert S&P een Gini-coëfficiënt van 82 % over de jaren 1981-2011. Men mag dit niet zien als een rapportcijfer 8,2 want het negeert de zware *False-Discovery Error*.

Figuur 3: *Global One-year Relative Corporate Ratings Performance*

- De Lorenz-curve geeft het *Cumulative Accuracy Profile* (CAP-profiel) van een kredietratingbureau. B. ENGELMANN, E. HAYDEN and D. TACHE, "Testing rating accuracy", in: *Credit Risk*, januari 2003, http://www.german-zscore.de/docs/engelmann_2003.pdf.
- Standard and Poor's, "2011 Annual U.S. Corporate Default Study And Rating Transitions", 21 maart 2012 <http://www.standardandpoors.com/ratings/articles/en/us/?articleType=HTML&assetID=1245330814766>.
- Verticale as: 100 % - 37 % = 63 %.
- S&P beschouwt als *Junk* de zgn. *speculative grades*, dat zijn BB, B, CCC, CC en C. Horizontale as: dit is 36 % van de populatie.
- $36\% - 2\% = 34\%$ (* overall default rate 1.7 %, hier afgerond naar 2 %).
- Moody's, *Corporate Default and Recovery Rates 1920-2010*, Moody's investors service, 28 February 2011, <http://efinance.org.cn/cn/FEben/Corporate%20Default%20and%20Recovery%20Rates,1920-2010.pdf>.
- Fitch Ratings, *Credit Market Research - "Fitch Ratings Global Corporate Finance 2011 Transition and Default Study"*, 16 March 2012, http://www.fitchratings.com/web_content/nrsro/nav/NRSRO_Exhibit-1.pdf.
- Coface, http://www.cofacerating.fr/portail/general_accueil/accueil.asp?IP=CSFR.
- Creditreform, <http://www.creditreform.de/Deutsch/Creditreform/index.jsp>.
- URA Rating Agentur, http://www.ura.de/index.php?SYS_MNU03_00_current_mp=3&View=Home.
- De Gini-coëfficiënt is hier berekend als 1 minus de Type-1 fout minus de Type-2 fout, <http://mathworld.wolfram.com/GiniCoefficient.html>.

Sinds Deep Blue in 1997 wereldkampioen Kasparov heeft verslagen, consulteert elke grootmeester een schaakcomputer om complexe stellingen te analyseren.

Bedrijfsrevisoren

Doen de bedrijfsrevisoren het beter? De accuratesse van continuïteitswaarschuwingen van bedrijfsrevisoren blijkt van land tot land te verschillen en is voorts afhankelijk van o.a. de omvang van de gefailleerde onderneming. Internationale onderzoeken tonen aan dat bedrijfsrevisoren in ruwweg de helft van de gevallen niet waarschuwen voor een naderende *Business Failure*:

- VS: 40-50 %¹⁸ geen *Going Concern Opinion*;
- Europa: 80-90 %¹⁹, België: 22-71 %²⁰, Nederland: 75 %²¹ geen *Going Concern Opinion*.

Voorts tonen internationale onderzoeken aan dat 80-90 % van de *Going Concern Opinions* in het jaar erna niet worden gevolgd door discontinuïteit (*False-Discovery Error*)²².

Tussentijdse conclusie

De accuratesse van revisorenkantoren is vergelijkbaar is met die van kredietratingbureaus (*in casu* S&P) in de zin dat hun waarschuwingen voor *Business Failure* onbetrouwbaar zijn. Dit betekent niet dat bedrijfsrevisoren of kredietratingbureaus slecht werk doen:

- Hun opdracht is complexer dan slechts waarschuwen voor discontinuïteit;
- Voor bedrijfsrevisoren merken we op dat de definitie van *Going Concern* niet scherp is²³;
- Ratingrapporten en revisorenverslagen zijn openbaar, wat een positieve invloed kan hebben op een krachtig ingrijpen door de bedrijfsleiding. Hier is verder onderzoek nodig.

Ratingproces

De *European Securities and Markets Authority* heeft in de zomer van 2013 de regels voor kredietratingbureaus verder aangescherpt²⁴. Voortaan zijn deze verplicht om:

- ratinganalisten te betrekken bij het rating proces, vooral voor de analyse van de kwalitatieve data;
- technieken te gebruiken die de consistente behandeling van de kwantitatieve informatie

waarborgen (*consistent treatment of quantitative data*).

Consistent verwijst naar de consistente toepassing van rating tot rating, niet naar de accuratesse (kwaliteit) van het rating proces, maar dat zal ongetwijfeld de volgende stap zijn. In een competitieve markt is het redelijk om te veronderstellen dat kredietratingbureaus elkaar zullen beconcurreren op de prijs en de kwaliteit van hun diensten.

Het is in ieder geval aan te raden aan kredietratingbureaus om de technieken in hun ratingproces te verbeteren, zodat alle bedrijven gelijk worden behandeld (*consistent*) en de betrouwbaarheid van de *default prediction* toeneemt (*accuracy*). Een voorbeeld van een dergelijke verbeterde techniek is een credit scoring model, wat hierna wordt toegelicht.

Cijferanalyse

Wat zetten de bedrijfsrevisoren (IFAC, FEE, IBR, ...) en hun toezichthouders (ESMA, FSMA, HREB, enz.) daar tegenover? Ik heb geen weet van enige verplichting voor bedrijfsrevisoren om wiskundige modellen te hanteren bij de inschatting van continuïteitsrisico en fraude. Vaak gebeurt het nog met *professional judgment* en een rekenmachine. Sinds *Deep Blue* in 1997 wereldkampioen KASPAROV heeft verslagen, consulteert elke grootmeester een schaakcomputer om complexe stellingen te analyseren. Zo zouden bedrijfsrevisoren zich kunnen laten bijstaan door een *credit scoring* model, wat hierna wordt geïllustreerd.

Credit scoring modellen

In de tweede helft van de 20ste eeuw zijn tientallen wiskundige modellen ontwikkeld voor de analyse van jaarrekeningen van ondernemingen. Enkele voorbeelden:

- Z-Score, ontwikkeld door professor E. I. ALTMAN in 1968, voor faillissementsvoorspelling. Het model gebruikt 8 criteria en is vrij beschikbaar op het internet. *Non-Detection Error*: 26 %. *False-Discovery Error*: 15 %²⁵;
- M-Score: ontwikkeld door professor M. D. BENNEISH in 1999, voor het signaleren van manipulatie van jaarrekeningen. Het model gebruikt

19 L. BOLLEN, G. MERTENS, R. MELUWISSEN, J. VAN RAAK, and C. SCHELLEMAN, "Classification and Analysis of Major European Business Failures", Maastricht Accounting, Auditing and Information Management Research Center (MARC) of University Maastricht and RSM, October 2005.

20 Diverse onderzoeken uit 2002-2013, vermeld in: D. BREESCH en K. HARDIES, *Auditor's Going-Concern Reporting Accuracy*. Working paper of the Department Business (Vrije Universiteit Brussel), submitted to the 37th EAA-conference, 2013, pp. 15 en 23, https://www.dropbox.com/s/yk1tkf1l2bs7ik5/EAA_2014_Auditors%20Going-Concern%20Reporting%20Accuracy_final.pdf.

21 J. WOUDEBERG, "Continuïteitsparagraaf is geen self-fulfilling prophecy: Mythe onttrafeld", thesis NIVRA-Nyenrode Accountancy-program, October 2005, article published on 1 April 2006, <http://www.accountant.nl/Accountant/>

Archief/Archief+'de+Accountant'/2006/April+2006/Continuïteitsparagraaf+is+geen+self+fulfilling+pro.aspx.

22 M. WILLEKENS, "Research Evidence on Going-Concern Opinions by Auditors", presentation at IFA-conference, Brussels 14 March 2013, http://www.triforensic.be/uploads/documents/ifa_slides_marleen_willekens_14032013.pdf.

23 M. WILLEKENS, idem.

24 European Securities and Markets Authority, "Guidelines and recommendations on the scope of the CRA Regulation", 17 June 2013, http://www.esma.europa.eu/system/files/2013-720_guidelines_and_rec_on_cra_regulation_scope.pdf.

25 Accuracy rates based on self-reporting. See also: "Testing rating accuracy", Risk Magazine, January 2003, http://www.risk.net/data/Special_Reports/pdf/credit/tech.pdf.

18 RAGHUNANDAN, K., "Going Concern Reporting Presentation to PCAOB's SAG", 9 November 2011, http://pcaobus.org/News/Events/Documents/11092011_SAGMeeting/Going_Concern_Academic_Research_Slides.pdf.

8 criteria en is vrij beschikbaar op het internet. *Non-Detection Error*: 24 %. *False-Discovery Error* 17 %²⁶;

- OK-Score: ontwikkeld door W. D. OKKERSE in 2000, zowel voor faillissementsvoorspelling als voor het signaleren van fraude in de jaarrekening²⁷. Het model gebruikt 125 posten uit jaarrekeningen van vijf opeenvolgende boekjaren. *Non-Detection Error*: 3 %. *False-Discovery Error*: 3 %. Voorts signaleert het model fraude in de jaarrekening²⁸.

De beperking van *credit scoring* modellen is dat ze niet kunnen worden toegepast op de financiële sector, zoals banken en verzekeringsbedrijven, omdat het jaarrekeningmodel van deze bedrijven te veel afwijkt.

Validering

De betrouwbaarheidscijfers van de Z-Score en de M-Score zijn gebaseerd op *self-reporting*. Hierin wordt beweerd dat deze modellen in de praktijk minder betrouwbaar zijn dan hierboven is aangeduid, maar ik heb dat niet kunnen valideren. De betrouwbaarheid van het OK-Score Model in de praktijk heb ik wel kunnen beoordelen²⁹.

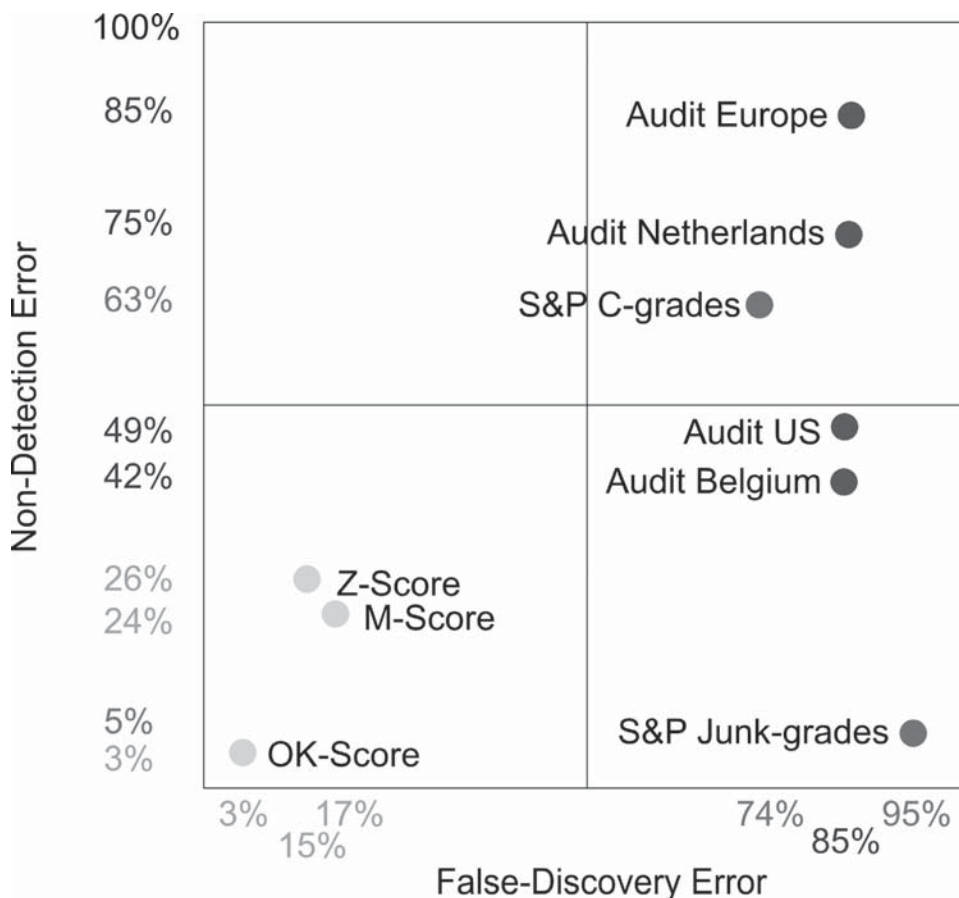
Het voorgaande kan ervoor pleiten dat bedrijfsrevisoren hun continuïteitsoordeel en hun afsluitende cijferanalyse mede baseren op een credit scoring model waarvan de uitkomsten pertinent zijn. Een verschil tussen het ontwerp revisorenverslag (goedkeurend; geen indicaties van fraude) en een credit scoring report (naderende *business failure*; onwaarschijnlijke waarde van bepaalde posten in de jaarrekening) moet leiden tot nader onderzoek. Dit kan al gebeuren bij de *hard close* in december, met een *roll forward* in februari tijdens de discussies over de voorzieningen in de balans en de laatste correcties op het resultaat.

Conclusie

Dit artikel gaat over de betrouwbaarheid van de waarschuwing voor *Business Failure & Fraud* door bedrijfsrevisoren, kredietratingbureaus en credit scoring modellen. Hun prestaties kunnen worden samengevat volgens Figuur 4.

Betrouwbaarheid van waarschuwingssystemen:

- *False-Discovery Error* (Type-1 fout): ten onrechte gewaarschuwd voor *business failure*.
- *Non-Detection Error* (Type-2 fout): ten onrechte **niet** gewaarschuwd voor een *business failure*.

Figuur 4: Betrouwbaarheid van waarschuwingssystemen

26 Accuracy rates based on self-reporting. See: <http://www.stockopedia.co.uk/content/the-beneish-m-score-identifying-earnings-manipulation-and-short-candidates-56823/>.

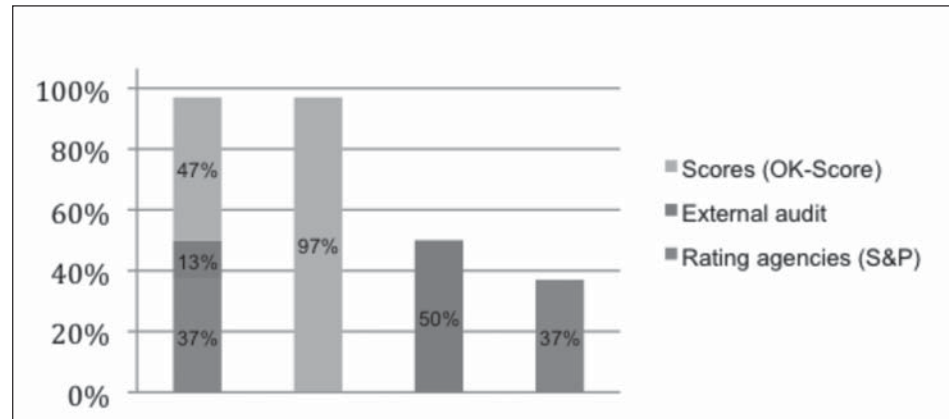
27 <http://nl.wikipedia.org/wiki/OK-Score>.

28 Assessing the accuracy of the OK-Score Model for the period 2000-2013, E.J. LAMMERS, <https://www.dropbox.com/s/sk22xukts-d2i7by/Accuracy%20of%20The%20OK-Score%20Model%2012102013.pdf>.

29 E.J. LAMMERS, idem.

Zowel revisorenkantoren als kredietratingbureaus kunnen de betrouwbaarheid van hun waarschuwingen voor *Business Failure & Fraud* gevoelig verbeteren door bij hun risicoanalyse een *credit scoring* model te hanteren.

De accuratesse kan daarmee stijgen tot boven de 75 %, wat belangrijk is voor de *corporate governance*. Voorts is belangrijk dat hiermee het aantal onterechte waarschuwingen (*False-Discovery Error*) afneemt, zodat er minder bedrijven op het strafbankje zullen zitten. (Figuur 5).

Figuur 5: Accuracy of failure prediction: Credit Scoring Models, Auditors, Rating Agencies.

De voordelen van dergelijke verbeterde waarschuwingsmodellen zijn groot, zowel voor *issuers* als

voor toezichthouders, beleggers en andere stakeholders.

Résumé

Tant les cabinets de révision que les agences de notation de crédit éprouvent des difficultés à signaler les cas de fraude ou de défaillance d'entreprise (*business failure & fraud*). En effet, dans approximativement la moitié des cas, la sonnette d'alarme n'est pas tirée à temps. Les modèles d'évaluation du crédit permettent d'obtenir de meilleurs résultats. Les cabinets de révision et les agences de notation ont tout intérêt à les employer lors de leurs procédures analytiques. L'autorité de surveillance ESMA souhaite d'ailleurs imposer ces modèles auprès des agences de notation de crédit européennes. Les réviseurs d'entreprises doivent se mettre à l'ouvrage afin d'éviter de se retrouver à la traîne.

Les dommages sociaux sont bien évidemment considérables si l'on ne signale pas les défaillances d'entreprise (*business failure*), mais il en va de même pour les signalements abusifs. Ceux-ci sont les plus fréquents : 80 à 90 % des déclarations de discontinuité (*going concern opinions*) ne sont pas suivies par des ruptures de continuité dans l'année qui suit. Les déclarations de discontinuité compliquent inutilement l'accès au financement externe des entreprises, ce qui entrave la croissance et l'emploi. De plus, un commissaire qui émet à tort une telle déclaration risque davantage de devoir céder sa place à un confrère.

Une déclaration de (dis)continuité doit se faire de manière plus consciencieuse, notamment grâce à l'utilisation d'un modèle d'évaluation du crédit.

Summary

Both audit firms and credit rating agencies are facing difficulties when warning about *Business Failure & Fraud*: in roughly half of the cases, auditors don't warn of impending business failure. Credit scoring models produce better results. Audit firms and rating agencies may need to use those for their analytical procedures. This is certainly what regulatory institution ESMA would like credit rating agencies to do. Auditors must take action to avoid lagging behind.

Social damage is obviously significant when business failure is not reported, but also in case of erroneous warnings. Those are the most frequent: 80 to 90 % of the *going concern warnings* are not followed by discontinuity in the next year. Such opinions make access to external finance unnecessarily difficult for companies, which hampers growth and employment. Furthermore, an auditor who wrongfully issues a *going concern warning* is more likely to be replaced.

A *going concern opinion* must be issued more carefully, in particular through the use of a *credit scoring model*.